

Ötvenéves a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság

Interjú Alföldi István igazgatóval

Ötvenéves jubileumát ünnepli idén a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT), melynek ügyvezető igazgatója – az IME szaklap Tanácsadó Testületének tagja – Alföldi István betekintést nyújt lapunk olvasói számára a társaság történetébe és félévszázados fennállása során elért eredményeibe, valamint megosztja az infokommunikációs társadalom jelenkori és jövőbeni kihívásaival kapcsolatos gondolatait.

– Mi az első gondolat, ami eszébe jut az NJSZT ötven éve kapcsán?

Önmagában annak, hogy társaságunk – amely húsz éve közhasznú szervezetként működik – fél évszázadot megért és fenn tudott maradni, igen nagy jelentősége van. Lényeges, hogy megemlékezzünk az eltelt ötven évről, de ennél még fontosabb, hogy nem lehet megállni, folytatni kell a munkát. Az ötvenedik év után az ötvenegyedik következik, ami azt jelenti, hogy nem a megnyugvás és megállás pillanata a jubileum, hanem a méltó megemlékezés mellett felkészülés a következő évekre.

MÚLT A JÖVŐBEN

– Milyen körülmények között alakult meg a társaság?

A Neumann János Számítógép-tudományi Társaság 1968-ban, a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének (MTESZ) tagszervezeteként alakult meg. Akkor már létezett a számítástechnika, hiszen a második világháború után megindult lassan a számítógépek elterjedése, nem kis mértékben névadónk munkássága miatt. Az a tény, hogy 1968-ban Neumann Jánosról nevezték el a társaságot, bátorságra vall. Azokban az időkben közel sem volt magától értetődő, hogy egy Amerikába kivándorolt, a szocialista társadalmi berendezkedéssel azonosulni nem tudó ember nevét vegye fel egy társaság. De Neumann János elsősorban nem politikus volt, hanem tudós, akinek érdemeit számos alkalommal, több fórumon közzétettük. Kezdeményezésünkre valódi értékkel bővült a hungarikumok köre az „Ipari és műszaki megoldások” kategóriában, ami nem más, mint Neumann János életműve az informatika és a számítógépek világában. Kicsit kései, de nem megkésett elismerése ez Neumann János tudományos, szakmai érdemei mellett magyarságának is. Társaságunk kiemelt felelősségének tekinti, és számos tevékenysége között ehhez mérhető feladatot vállal a szakmai-kulturális örökség megőrzésében és megismertetésében. Ennek keretében alkottuk meg a muzeális gyűjteményi besorolású informatika-történeti gyűjteményt, melynek legkiemelkedőbb elemeinek interaktív bemutatásával létrehoztuk a világ vezető technikatörténeti múze-

umaival versengő informatikatörténeti kiállítást „A jövő múltja” címmel.

– Melyek voltak az NJSZT fennállásának legfontosabb mérföldkövei?

Jómagam 1968-ban egyetemistaként léptem be a társaságba, így személyes emlékeim is vannak a kezdetekről és a későbbi működésről. A társaság eddig eltelt ötven évét három nagy szakaszra lehet osztani. Az első időszak a megalkulástól a rendszerváltásig tartott. Ebben az időben a társaság, mint a MTESZ egyik tagszervezete olyan körülmények között működött, amikor a szakmai-tudományos társaságoknak és egyesületeknek a működéséhez állami források is rendelkezésre álltak. A tudományosság már akkor is meghatározta természetesen a működésünket. Ezután egy átmeneti időszak következett a rendszerváltás után, amikor mindenki és minden elbizonytalanodott, és gombamód szaporodtak azok a társaságok, amelyek az informatika valamely részterületével foglalkoztak. Az NJSZT nehézségeinek jelentős fokozódása jellemezte ezt az időszakot, amely 1997-ig tartott. Ekkor kértek fel az ügyvezető igazgatói feladatok ellátására, én pedig igyekeztem alkalmazkodni az akkori, meglehetősen hektikus környezethez. Az új periódus első lépéseként közhasznú társasággá alakultunk, ami igen lényeges volt a működésünk szempontjából. Megfogalmaztuk az NJSZT hitvallását: „Megőrizni a múlt értékeit, alkalmazkodni a jelenhez, befolyásolni a jövőt.” E mottó érvényes a társaság múltbeli tevékenységére is, hiszen az 1970-es és 1980-as években elődeink számos olyan dolgot vittek véghez, ami visszatükrözi a hármas ars poeticánkat, azon belül is a társadalom tömeges informatizálását. Értelemszerűen a megalkuláskor még nem a múltbeli értékek megőrzésének szándéka hatotta át a társaság tevékenységét, a jelenkorban viszont ezt annál fontosabbnak tartjuk. E megfontolásból hoztuk létre a korábban említett informatikatörténeti gyűjteményt és kiállítást, amely egyenértékű a világ öt-hat hasonló gyűjteményével, ám egyedülálló abban a tekintetben, hogy civil szervezet tartja fent szponzoráció és minden egyéb támogatás nélkül, rendkívül nagy anyagi erőfeszítések árán.

– Hogyan készülnek az ötvenéves fennállás megünneplésére?

Tető alá hoztunk egy időszak kiállítást, amelynek szeptember 17-én tartjuk a megnyitóját, a szegedi informatikatörténeti kiállításunk helyszínén, a Szent-Györgyi Albert Agorában. A tizennégy tabló és számos – legtöbb esetben kiállításon először látható – tárgy és dokumentum azt teszi világossá, hogy az elmúlt fél évszázad nem volt hiábavaló, az NJSZT komoly értékekkel járult hozzá az informatikai kultúrához, és sokszor társadalmi szintű változások kezdeményezője vagy segítője volt. A bemutatott ritkaságok sora az 1968-

as, a magyar számítógépipar kezdetét jelentő szakkiallítási kiadványoktól az 1980-as években készült, korát megelőző, Commodore-64 által vezérelt robotkaron át az NJSZT idén, a nemzetközi ECDL Alapítványtól kapott, két rangos díjáig terjed. Az időszaki kiállítás szeptember 17-től november elejéig látogatható az NJSZT Informatika Történeti Kiállításának helyszínén. Terveink szerint ezt követően Budapesten, a Zipernowsky Tudományok és Művészetek Házában is be fogjuk mutatni a kiállítást, később pedig az NJSZT több területi szervezeténél lesz megtekinthető. Igyekszünk minél szélesebb körben elérhetővé tenni a kiállítást, ezért az NJSZT ötven évét összefoglaló tablótát később közzétesszük az interneten is. Nem tartozik szorosan az évfordulóhoz, de a múlt értékeinek megőrzésére irányuló törekvésünk kapcsán érdemes megjegyezni, hogy támogatjuk a számítástechnikai eszközök elkötelezett magángyűjtőit. Éppen a minap, szeptember 10-én nyílt meg egy adattárolás fejlődését bemutató kiállítás, amelyet egy magángyűjtő, Nagy Károly állított össze a mi együttműködésünkkel.

A megemlékezés részeként, fennállásunk ötvenedik évfordulója alkalmából október 17-én a Magyar Tudományos Akadémián ünnepi tudományos ülést fogunk tartani, melyet Lovász László, az MTA elnöke fog megnyitni. A rendezvény a „MI hoz a következő 50 év?” címet viseli, amelyben a „MI” – mint mozaikszó – a mesterséges intelligenciára utal, melynek kihívásairól Charaf Hassan, a Budapesti Műszaki Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára fog előadást tartani. Szász Domokos, Széchenyi-díjas matematikus, akadémikus a Neumann János nevéhez fűződő, sok részecskéből álló rendszereket leíró matematikai modellt, a statisztikai mechanika úgynevezett ergod tételét fogja bemutatni, Kroó Norbert akadémikus pedig a nanotechnológia és a kvantum technológiák világába fog kalauzolni bennünket.

TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS

– Az infokommunikáció gyors fejlődésével párhuzamosan egyre nagyobb igény mutatkozik az informatikai biztonság iránt. Milyen eszközökkel segíthető elő az IT biztonság széles körű megvalósulása?

Az informatikai biztonság és annak különböző vetületei valóban egyre nagyobb jelentőséget kapnak, ahogy az életünket mindinkább behálózza a virtuális világ. A mesterséges intelligencia, a robotika, a dolgok internete – használati eszközeink, a háztartási gépek, az autók, az otthoni riasztók, a mérőórák, a pénztárgépek stb. interneten keresztül elérhetősege – mind-mind olyan eszköz, amely megkönnyíti és kényelmesebbé teszi az életünket, és az egészségügy területén is egyre több eszközzel – robotsebészet, telemedicina – segíti a betegellátást. Ugyanakkor a szakma, a politika és a kormányzatok felelőssége, hogy mindennek előnyeit valóban élvezhessük, és ne kelljen attól rettegnünk, hogy a mesterséges intelligencia a mélytanulás és önfejlesztés révén sci-fi forgatókönyvbe illő módon keljen önálló életre. Óriási a veszély, és ezért óriási a felelősség is, ami alól a szakma nem vonhatja ki magát. Minden lehetséges fórumon fel kell

hívunk erre a figyelmet, ily módon befolyásolhatjuk a legjobb tudásunk szerint a jövőt. Ennek a gondolatnak a jegyében rendezzük meg október 25-én, Szegeden az IT-biztonság konferenciánkat „Fakenews fék!” címmel az Európai Kiberbiztonsági Hónap (European Cyber Security Months – ECSM) keretében. Idekapcsolódik az „IT biztonság közérthetően” c. kézikönyvünk megalkotása, amelyet évről évre frissítve teszünk közzé, bárki számára szabadon, ingyen letölthető formában. A legfrissebb változatot idén augusztus 28-án tettük fel a honlapunkra, a nagy érdeklődést jelzi, hogy már tízezernél tart a letöltések száma. Ez az anyag nem a rendszergazdáknak szól, hanem azoknak, akik felhasználóként nap mint nap számítógéppel dolgoznak. A százoldalas könyvből megtudhatják, mi mindenre érdemes odafigyelni, hogy ne fussanak bele zsarolóvírusokba, hamis hírekbe, és egyáltalán, különbséget tudjanak tenni a hamis és a valódi hírek között. Kézikönyvünket a Nemzeti Közszoigálati Egyetem hivatalosan is a hallgatói és oktatói számára ajánlott irodalom közé emelte.

Szintén a civil társadalom iránti szakmai felelősségvállalásunkat példázza az a mozgalom, amelyet Digitális Esélyegyenlőség (DE!) néven indítottunk útjára. Célunk, hogy rövid időn belül mindenki teljes értékű tagja lehessen az információs társadalomnak: a számítógép és a világháló használatának lehetősége és képessége mindenki rendelkezésére állhasson. Idén kerül sor a tizenkettedik DE! Konferenciánkra, amelyet „Neumanntól a blokláncig és tovább” címen fogunk megtartani november 27-én. Meghívott előadóink között szerepel Wisinger István főiskolai tanár, újságíró, aki az Athenaeum Kiadó gondozásában megjelenő, „Egy elme az örökkévalóságnak – Neumann János regényes élete” című könyvét fogja bemutatni. A tervezett előadás a könyv előkészítése során megismert tények alapján megpróbálja feltárni, hogy Neumann Jánosnak korabeli tevékenysége közben milyen elképzelései lehettek az általa kutatott problémák jövőbeli sorsáról.

– Mit tesz még az NJSZT a digitális írástudás terjesztése érdekében?

Immár huszonkét éve napirenden tartjuk az egyik legfőbb törekvésünket, a digitális kompetenciák terjesztését, amelynek terén az általunk elért eredmények Magyarországon egyedülállóak, és nemzetközi szinten is elismertek. Az informatikai írástudás elterjesztése céljából indult el Európában finn kezdeményezésre az ún. ECDL (European Computer Driving Licence, magyarul Európai Számítógép-használói Jogosítvány). Az ECDL egységes nemzetközi szabályok alapján működő moduláris vizsgarendszer, amelynek bevezetésével, terjesztésével, minőségbiztosításával és teljes körű ellenőrzésével kapcsolatos valamennyi feladatot társaságunk végzi Magyarországon. Büszkéek vagyunk arra, hogy a digitális kompetenciák világában két jelentős nemzetközi díjat is társaságunk nyert el idén a több mint száz országot felsorakoztató mezőnyben. Best Practice díjat kapott az IKT pedagógusoknak és az IT biztonság modulunk: mindkettő az NJSZT által kidolgozott, komplex oktatási anyag, amely a társadalom számára nélkülözhetetlen digitális készségeket fej-

leszt. A nem informatika szakos tanárok részére kifejlesztett IKT (Interaktivitás, Kreativitás Tanároknak) tananyag megalkotásával az volt a célunk, hogy elősegítsük a pedagógusok ilyen irányú fejlődését, a digitalizált világban való jártasság megszerzését. Az „Informatikai biztonság közérthetően” című anyagunk ECDL modulként is választható.

Azt gondoljuk, hogy ennek a technológiailag exponenciális sebességgel fejlődő világnak a digitalizáció egy olyan sarokköve, amelyről sokat beszélünk, de azért tenni is kell, hogy tartani tudjuk a tempót. Mert aki ebben lemarad, az egészen biztosan kimarad. Nem kívánjuk másra hárítani a felelősségünket, hanem úgy véljük, hogy a digitális írástudás és esélyegyenlőség jegyében megvalósított kezdeményezéseink nélkülözhetetlen elemei annak, hogy a digitalizáció sikeres legyen Magyarországon. Tisztában vagyunk azzal is, hogy ennek egy sor egyéb feltétele is van, többek közt az infrastruktúra kiépítése, ami azonban nem a mi kompetenciánk. A három legfontosabb feltétel a „három I” – infrastruktúra, igény és ismeret – mi e két utóbbi területen teszünk meg minden tőlünk telhetőt.

– Az NJSZT mottójában szerepel a jövő befolyásolása. Hogyan lehet felkészülni a jövőbeni változásokra?

A jövő befolyásolásának lehetőségét a mesterséges intelligencia konferenciáinkon, valamint a robotika terén a különböző szakmai közösségeinkben folyó munka kapcsán hozzuk emberközelbe, és többek között pl. uniós pályázat keretében fejlesztünk robotika tananyagot. Azt, hogy mennyire elkötelezettek vagyunk ebben, sok dolog bizonyítja. Ezek egyike például, hogy részt veszünk a World Robot Olympiad™ (WRO™) elnevezésű nemzetközi robotprogramozási verseny Magyarországon történő megrendezésében. Ennek

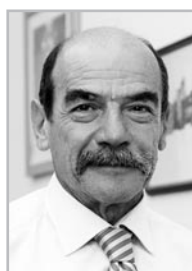
az olimpiának az a célja, hogy a gyermekeket és a fiatalokat közelebb hozza a természettudományos ismeretekhez és tantárgyakhoz, valamint ösztönözze őket a mérnöki, informatikai pálya választására. A versenysorozat történetében először európai helyszínen, mégpedig Győrben rendezik 2019. november 8-10. között a 16. World Robot Olympiad robot-építő és programozó verseny világdöntőjét hatvanöt ország csaknem háromezer, 9-25 év közötti versenyzőjének részvételével. Az esemény fő szervezője az Edutus Főiskola, de társaságunk is elkötelezett partnere az olimpia megrendezésének.

– Mindebből kitűnik, hogy a társaság kiemelt figyelmet szentel a tehetséggondozásnak.

A tehetséggondozást a legfontosabb feladataink egyikének tartunk. A tehetséggondozó programjainkban kibontakozó fiatal szakemberek kiváló eséllyel indulhatnak a munkaerőpiacon, akikért az IT-cégek versengeni fognak. Rendszeresen szervezünk országos versenyeket, amelyekben a határon túli magyarlakta területek is részt vesznek. A tehetséggondozás a mottónkban megfogalmazott hármas egység – a múlt, a jelen és a jövő – mindhárom aspektusát egyfajta keretbe foglalja. Ezt végtelenül komolyan vesszük, és a lehetőségeink határára, sőt azon túl is komoly erőforrásokat mozgósítva tesszük a dolgunkat. Minduntalan hallani, hogy kevés az informatikus. Ezért egyrészt hangsúlyozzuk, hogy Magyarország sikeres digitalizációja érdekében mindenkinek tisztában kell lennie az alapkompenciákkal, másrészt világossá tesszük, hogy kellő számú szakemberre van szükség. E cél szolgálatába állítjuk a tehetséggondozó tevékenységünket, és minden lehetséges eszközzel igyekszünk előmozdítani a jövő szakembereinek kinevelését.

Boromisza Piroska

NÉVJEGY

Alföldi István 1972-ben, a Budapesti Műszaki Egyetemen szerezte villamosmérnöki és mérnök-tanári diplomáját. 1975-ben végzett a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen mérnök-közgazdászként, és 2009-ben Certified in the Governance of Enterprise IT képesítést is nyert. Pályafutását a KSH Számítóközpontjában kezdte, ahol először programozási, később információs, majd adatkezelő rendszer tervezésével és fejlesztésével foglalkozott. Főbb munkái: a KSH új adatfeldolgozó rendszerének tervezése és fejlesztése, valamint az országos informatikai hálózat felépítése és működtetése. 1986-1990 között a Számítóközpont fejlesztési igazgatója. Ezt követően három évig projektmenedzser a KFKI MSZKI-nál, majd annak ISYS Kft-jénél részt vett többek között a kormányzati informatika kialakításában és az Országos Büntetés Végrehajtási Hivatal (OBVH) országos informatikai rendszerének megtervezésében és a projekt vezetésében. 1993-tól a BULL Magyarország Kft-nél,

majd 1995-től a KOPINT-DATORG Rt-nél töltött be informatikai vezetői munkakört. 1997 óta a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) ügyvezető igazgatója. Nevéhez fűződik az Európai Számítógép-használói Jogosítvány (ECDL) hazai bevezetése és saját vállalkozásban több nagy informatikai projekt (MÁV, ÁNTSZ) vezetése. Tevékeny része van a szegedi „A jövő múltja” Informatika Történeti Kiállítás és az ehhez kapcsolódó könyv létrehozásában. Jelenlegi fontosabb szervezeti tagságok: Szerzői Jogi Szakértő Testület; European Computer Driving Licence Foundation (Írország) nemzetközi minőségbiztosítási csúcscsopottsági tag 2001-2016; Információrendszer Ellenőrök Egyesülete (ISACA); IME Interdiszciplináris Magyar Egészségügy – Az egészségügyi vezetők szaklapja Szerkesztőbizottság Tanácsadó Testület; Galaktika folyóirat Tanácsadó Testület; Információs Társadalom folyóirat Szerkesztő bizottság. Kitüntetései: Munka érdemrend ezüst fokozat (1985), Neumann díj (2003), Gábor Dénes emlékérem (2004), A Magyar Informatikáért kitüntetés (2005), Szegedért emlékérem (2014), MMO életműdíj (2018).